

Posudek na disertaci PhDr. Jiřího Olšovského „Niternost a existence“

Anna Hogenová

Máme před sebou velmi zralou a uvážlivou práci s názvem „Niternost a existence“, s podtitulem „Úvod do Kierkegaardova myšlení.“ Autorem je Dr. Jiří Olšovský, jenž se dlouhodobě zabývá kontextualitou existenciální filosofie v evropském záběru.

Jde o publikaci, která přiblíží čtenáři horizont existenciálního smyslu, v němž vedle Kierkegaarda figurují taková jména jako Jaspers, Marcel, Heidegger, Buber, Lévinas, Sartre, a jiní. Motivační moment k analýze podobných textů je patrně ovlivněn i studiem Masaryka, jemuž se autor této publikace po léta věnoval v Masarykově ústavu, protože Masarykův nárok na opravdovost lidské existence proniká v podstatě všemi jeho filosofickými i politickými texty.

Problém existence v evropském filosofickém milieu dozrál až dlouho po smrti S. Kierkegaarda, což znamená že i význam Kierkegaardovy filosofie byl pochopen jako základní až ve filosofickém tázání, jehož „akmé“ spadá až do šedesátých let minulého století. To znamená, že až po více než stu letech se objevuje tento dánský „Pascal“ jako zdroj všech otázek, které směřují k porozumění vlastní existence, jež je „dána před její podstatou“ a přináší tak nový druh problémů, o nichž neměli lidé v devatenáctém století ani potuchy.

Hloubka a důsaznost Kierkegaardovy filosofie je naprosto jedinečná, výjimečná a naprosto autentická. Přesně toto autor této práce zdůrazňuje ve svých vhladech do Kierkegaardovy filosofie. Známe-li alespoň trochu filosofii Heideggerovu, pak jsme téměř zasaženi podobnostmi mezi těmito dvěma velikány a odvážnými mysliteli samoty.

Čtenáři je velmi promyšleným způsobem předkládán rozvrh existence ve stadiu estetickém, etickém a pak všechny momenty přechodu k existenci religiozní ve formě „A“ i ve formě „B“, přechodu k poloze křesťana. Kolega Olšovský si dal velmi pečlivou práci s tímto Kierkegaardovým rozvrhováním možností, v nichž se lidská existence může rozvinout do své neopakovatelné skutečnosti. Rozebírá pojem paradoxní zbožnosti, úzkosti, iterace, ironie, a to nejen v kierkegaardovském pojetí, jež je zde základní a určující, ale i ve srovnání s Hegelem, Sókratem, ale i Heideggerem, Gadamerem a dalšími. Zvláště polemika s Hegelem je inherentní intencí, provázející všemi důležitými Kierkegaardovými analýzami, vztahujícími se k lidské existenci. Přesně tento ohled na podstatnou diarchii hegelovské systematické racionality a kierkegaardovského ponoru do subtility subjektivní pravdy nalezené ve vášni a v paradoxii, je kolegou Olšovským velmi originálním způsobem sdílen a posléze vyjádřen v předloženém textu. Nemáme před sebou publikaci s přesným a přehledným, pozitivistickým výčtem významností v Kierkegaardově myšlení se všemi napojeními na tehdejší souvislosti, jak je tomu obvyklé v tomto typu přehledových prací s vědeckým pendantem.

Naopak máme před sebou text, který je napsán kierkegaardovským způsobem, je přetížen působivými obraty, výklady a upozorněními, což svědčí o jedinečnosti a výjimečnosti filosofického záběru autora této práce, o jeho velmi hlubokém zásahu autentického a niterného filosofování S. Kierkegaarda.

Kolega Olšovský si všímá toho, co je pro současného člověka nesmírně důležité, a právě toto nachází v Kierkegaardově filosofii. Jde o to, dosáhnout sebe sama“ stát se realizovaným

duchem,“ který dosáhl bytostné syntézy konečna a nekonečna, věčného a časného, nutnosti a svobody. Jen skrytá niternost je u Kierkegaarda zbožností, naopak estetické je mu nedostatečně otevřenou niterností, píše disertant. Je nutné zdůraznit, že kolega Olšovský svou filosofickou invencí v promýšlení Kierkegaardova odkazu akcentuje ty otázky, které jsou pro většinu myslících a citlivých jedinců naprosto rozhodující. Jde o práci, která odpovídá na spoustu otázek, jimiž současní lidé bytostně žijí – niterně existují, a které si sami mnohdy nedokáží vyjádřit slovy.

Proto má tato práce význam nejen vědecký svou precizností a ponorem, ale i svým zásahem do současné prožívané existence u jednotlivců.

Jednoznačně doporučuji práci k obhajobě a dovoluji si položit tuto otázku do rozpravy:
Vyzvedněte momenty podobnosti mezi Heideggerovou a Kierkegaardovou filosofií.

V Praze dne 20. 9. 2007

Prof. PhDr. Anna Hogenová, CSc. 

